

ข่าวพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช กลุ่มอารักขาพืช

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก

ประจำเดือน เมษายน พ.ศ.๒๕๖๓

เตือนให้เฝ้าระวังเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

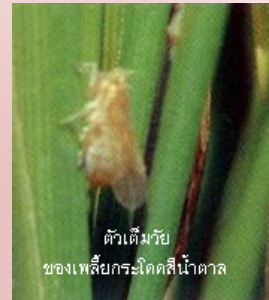
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล *Nilaparvata lugens* (Stal) เป็นแมลงจำพวกปากดูด ตัวเต็มวัยมีลำตัวสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนดำ มีรูปร่าง ๒ ลักษณะ คือ ชนิดปีกยาว (macropterous form) และชนิดปีกสั้น (bracrypterous form) ชนิดมีปีกยาวสามารถเคลื่อนย้ายและอพยพไปในระยะทางไกลและไกล โดยอาศัยกระแสลมช่วย ตัวเต็มวัยเพศเมียจะวางไข่เป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่วางไข่ที่กาบใบข้าว หรือเส้นกลางใบ โดยวางไข่เป็นกลุ่ม เรียงแถวตามแนวตั้งฉากกับกาบใบข้าว บริเวณที่วางไข่จะมีรอยขีดเป็นสีน้ำตาล ในหนึ่งฤดูปลูกข้าวเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่มปริมาณได้ ๒ - ๓ อายุขัย (generation)

ตัวเต็มวัย
(ปีกสั้น)

2 - 3 มม.

ตัวเต็มวัย
ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

วงจรชีวิต/การเข้าทำลาย

ไข่มีลักษณะรูปกระสวยโค้งคล้ายกล้วยหอม มีสีขาวขุ่น ตัวอ่อนมี ๕ ระยะ ระยะตัวอ่อน ๑๖ - ๑๗ วัน ตัวเต็มวัยเพศเมียชนิดปีกยาวมีขนาด ๔ - ๔.๕ มิลลิเมตร วางไข่ประมาณ ๑๐๐ ฟอง เพศผู้มีขนาด ๓.๕ - ๔ มิลลิเมตร เพศเมียชนิดปีกสั้นวางไข่ประมาณ ๓๐๐ ฟอง ตัวเต็มวัยมีชีวิตประมาณ ๒ สัปดาห์

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากเซลล์ท่อน้ำท่ออาหาร บริเวณโคนต้นข้าวระดับเหนือผิวน้ำ ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองแห้งลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวกแห้งตายเป็นหย่อมๆ เรียก "อาการไหม้" (hopperburn) โดยทั่วไปพบอาการไหม้ในระยะข้าวแตกกอถึงระยะออกรวงซึ่ง ตรงกับช่วงอายุขัยที่ ๒ - ๓ (generation) ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวนาข้าวที่ขาดน้ำ ตัวอ่อนจะลงมาอยู่ที่บริเวณโคนกอข้าวหรือบนพื้นดินที่แห้งและมีความชื้น นอกจากนี้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัส โรคใบหงิก (rice ragged stunt) มาสู่ต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีอาการแคระแกร็นต้นเตี้ยใบสีเขียวแคบและสั้นใบแก่ช้ากว่าปรกติ ปลายใบบิด เป็นเกลียว และ ขอบใบแห้งวัน

เตือนให้เฝ้าระวังเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาด

๑) วิธีการปลูกข้าว การปลูกข้าวแบบนาหว่านน้ำตมมีปัญหาการระบาดมากกว่านาดำเพราะนาหว่านมีจำนวนต้นข้าวนาแน่นทำให้อุณหภูมิและความชื้นในแปลงนาเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ประกอบกับนาหว่านเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถทำลายข้าวได้อย่างต่อเนื่อง

๒) การใช้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยอัตราสูง โดยเฉพาะปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้การเพิ่มจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว มีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้ใบข้าวเขียว นาแน่น ต้นข้าวมีสภาพอวบน้ำเหมาะแก่การเข้าดูดกิน และขยายพันธุ์ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๓) การควบคุมน้ำในนาข้าว สภาพนาข้าวที่มีน้ำขังในนาตลอดเวลา ทำให้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่ม จำนวนได้มากกว่าสภาพที่มีการระบายน้ำในนาออกเป็นครั้งคราว เพราะมีความชื้นเหมาะแก่การเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๔) การใช้สารฆ่าแมลง การใช้สารฆ่าแมลงในระยะที่เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นตัวเต็มวัยชนิดปีกยาว หรือช่วงที่อพยพเข้าในนาข้าวใหม่ๆ (ข้าวระยะ ๓๐ วันหลังหว่าน) ศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลายและสารฆ่าแมลงก็ไม่สามารถทำลายไข่ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ ทำให้ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไข่มีโอกาสรอดชีวิตสูง

แนวทางการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๑) ปลูกข้าวพันธุ์ค่อนข้างต้านทาน และไม่ควรปลูกพันธุ์เดียวติดต่อกันเกิน ๔ ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ต้านทานสูงกับพันธุ์อ่อนแอ เพื่อลดความเสียหายเมื่อเกิดการระบาดรุนแรง

๒) ควบคุมระดับน้ำในนา หลังปักดำหรือหว่าน ๒ - ๓ สัปดาห์จนถึงระยะตั้งท้องให้พอดินเปียกหรือน้ำแฉะผิวดินนาน ๗ - ๑๐ วัน แล้วปล่อยขังทิ้งไว้ให้แห้งเองสลับกันไปเพื่อช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๓) หมั่นสำรวจแปลงเปรียบเทียบระหว่างแปลงศัตรูพืชกับแปลงศัตรูธรรมชาติ และฉีดพ่นชีวภัณฑ์ (บีวเวอร์เรีย) ทุก ๆ ๕ - ๗ วัน) เพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๔) กรณีที่มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (resurgence) **ห้ามใช้** สารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ เช่น แอลฟาไซเพอร์เมทริน ไซเพอร์เมทริน ไซแอโลทริน เดคาเมทริน เอสเฟนแวเลอเรต เพอร์เมทริน ไตรอะโซฟอส ไชยานิเพนฟอส ไอโซซาโทอน ไพริดาเฟนโทอน ควินาลฟอส และเตตระคลอร์วินฟอส เพราะไปเร่งการลอกคลาบของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทำให้การระบาดรุนแรงมากขึ้น

๕) กรณีที่พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมากกว่า ๑๐ ตัวต่อจุด แนะนำให้ใช้กับดักแสงไฟเครื่องดูดแมลงเพื่อจัดการตัวเต็มวัย ร่วมกับสารเคมี เช่น บูโพรเฟซิน (ยับยั้งการลอกคราบ) อีโทเฟนพรอกซ์ (ถูกตัวตาม) หรือ อีทีโพล (ชนิดดูดซึม)

หากมีข้อสงสัยสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานเกษตรอำเภอใกล้บ้าน

นายพนพล สืออ่อน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ/ ข้าว

ข้อมูลอ้างอิง : สำนักงานพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร
สำนักวิจัยและพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร
สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว
สมาคมกีฏและสัตววิทยาแห่งประเทศไทย